

PISANJE SAŽETKA NAUČNOG ČLANKA U OKVIRU NASTAVE ENGLESKOG JEZIKA ZA AKADEMSKE POTREBE

Sažetak: Rad nudi predlog da se pisanje sažetka (apstrakta) naučnoistraživačkog članka na engleskom jeziku uvede u nastavni program engleskog jezika za potrebe struke, odnosno engleskog jezika za akademske potrebe, na masterskim akademskim studijama. U radu će se, najpre, definisati sažetak, navesti njegove funkcije, a zatim će se obrazložiti razlozi zbog kojih bi trebalo pisanje sažetka uvesti u nastavne programe jezika struke. U drugom delu rada, navešćemo tri modela sažetka naučnog članka i upoznati se sa njihovom strukturom, a zatim opisati način i postupak koji bi se primenio kod podučavanja veštine pisanja sažetka. Postupak će biti opisan kroz tri faze: fazu pre pisanja sažetka, fazu u toku pisanja sažetka i fazu evaluacije sažetka, a svaka od ovih faza biće i detaljnije objašnjena. Navešćemo i primer sažetka sa anglofonog govornog područja raščlanjen na sastavne komponente, da bi poslužio kao ilustracija za analizu sažetka. Cilj rada je da se ukaže na značaj pisanja sažetka na engleskom jeziku kao važnoj komponenti u sticanju diskursne kompetencije.

Ključne reči: pisanje sažetka, naučnoistraživački članak, engleski jezik za akademske potrebe, masterske akademske studije, model sažetka na engleskom jeziku

1. Uvod

Nastava stranog jezika za potrebe struke i nauke na osnovnim akademskim studijama nije samo usavršavanje jezičkih veština koje se predviđaju programom nastave za ovaj nivo obrazovanja, već je njen cilj da pruži i dobru osnovu za dalji rad na sticanju novih jezičkih kompetencija. Pored lingvističke, sociolingvističke i strateške kompetencije, u daljem obrazovanju, odnosno na masterskim akademskim studijama koje uključuju nastavu stranog jezika struke, naročitu pažnju treba posvetiti sticanju diskursne kompetencije.

Diskursna kompetencija¹ se, u najkraćem, može definisati kao „sposobnost da se razumeju, produkuju i razvijaju jezičke forme koje su duže od rečenice...

¹ Sam termin se prvi put susreće u radovima Kanal i Svejn (Canale & Swain 1980) i odnosi se na sposobnost razumevanja i kreiranja različitih diskursnih tipova.

uz primenu odgovarajuće kohezije, koherentne i retoričke organizacije pri kombinovanju rečenica u tekst“ (Sáez & Martín, 2005). Rad na sticanju diskursne kompetencije u okviru nastave stranog jezika struke na masterskim akademskim studijama odnosio bi se na uvežbavanje produkcije diskursnih formi, kako usmenog, tako i pisanog tipa. Tipovi usmenih diskursnih formi pogodnih za potrebe studenata ovog stepena akademskih studija bili bi: usmeni izveštaji, *Power Point* prezentacije obavljenih istraživanja, predstavljanje aktuelnih tema iz oblasti nauke i struke, simulacija intervjua sa priznatim stručnjacima i naučnicima iz date discipline, i sl. Pisane diskursne forme čije bi uvežbavanje moglo da se organizuje u okviru nastave stranog jezika struke, uključujući nastavu stranog jezika za akademske potrebe, bile bi forme kraćeg obima, kao što su stručni izveštaji, rezimei na osnovu pročitanoг naučnog ili stručnog rada, i u prvom redu – sažeci naučnoistraživačkih članaka (Blagojević, 2013).

Uputstva za uvežbavanje pisanja dobrog sažetka naučnog članka čine sastavni deo svakog kursa akademskog pisanja u anglofonom obrazovnom sistemu, i na veštini pisanja sažetka insistira se pogotovu danas, kada su sažeci postali moćno „sredstvo pomoću kojeg se doseže i uspostavlja veza sa neprestano rastućim protokom informacija u naučnoj zajednici“ (Ventola, 1994: 335).

Imajući na umu potrebe savremene naučne zajednice, rad će izneti predlog koji se odnosi na sticanje veštine pisanja sažetka rezimea u okviru nastave engleskog jezika na masterskim akademskim studijama na našim univerzitetima. U prvom delu rada navešćemo najvažnije karakteristike sažetka naučnog članka i obrazložiti razloge zbog kojih bi trebalo ovu aktivnost uvesti u nastavne programe stranog jezika struke, dok će se u drugom delu rada konkretno opisati načini i postupci koje bi trebalo primeniti pri uvežbavanju pisanja sažetka, a koji bi vodili ka razvijanju razvijanju izgradnji diskursne kompetencije kod studenata ovog profila. Na primeru sažetka na engleskom jeziku izvršiće se analiza njegove strukture, da bi se konkretno prikazao postupak kod pisanja sažetka na engleskom jeziku.

2. Sažetak naučnog članka

Sažetak ili apstrakt naučnog članka² igra značajnu ulogu u akademskom diskursu, jer predstavlja „kondenzovanu verziju članka o kome izveštava, i ima za cilj da brzo i efikasno opiše ciljeve, metode i rezultate proučavanja koje sažeto

² Sažeci naučnoistraživačkih radova dele se na konferencijske sažetke, koji se šalju prilikom prijavljivanja učešća na naučnom skupu, i na sažetke u naučnim i stručnim časopisima, odnosno zbornicima naučnih radova. Dalja podela sažetaka naučnih radova u časopisima i zbornicima je na *informativne* i *indikativne* sažetke. Informativni sažeci uključuju osnovne rezultate istraživanja i različitne kvantitativne i kvalitativne podatke, i ova vrsta sažetaka obično prethodi istraživačkim izveštajima, a i sami izgledaju kao minijturni izveštaji. Indikativni tip sažetka ukazuje na predmet rada i najčešće prethodi dužim naučnoistraživačkim ili teorijskim radovima. Međutim, česte su i kombinacije obe vrste sažetaka (Yakhontova, 2003: 131).

prikazuje“ (Busa, 2011: 31). Sažetak se može smatrati i jednim od najznačajnijih delova naučnog članka „jer predstavlja prvi susret čitalaca sa tekstem i momenat kada odlučuju da li da posvete svoju pažnju tekstu koji sledi ili da ga ignorišu“ (Hyland, 2002: 63). Ovakav stav prema sažetku naročito je karakterističan za anglofoni akademski diskurs, čiji autori, pri njegovom sastavljanju, koriste svu svoju umešnost kako bi čitaocima ubedili da razmotre integralnu verziju rada koji sledi. Iz tog razloga se i sažeci autora sa anglofonog akademskog prostora odlikuju velikim stepenom samoreklamiranja, tj. imaju neku vrstu marketinške funkcije, jer naglašavaju novine koje istraživanje donosi (Berkenkotter & Huckin, 1995), za razliku od, npr., sažetaka koje pišu autori iz slovenskog govornog područja i u njegov prvi plan stavljaju teorijsku osnovu istraživanja o kojem se u radu izveštava (Yakhontova, 2002, 2003).³

Polazeći od stava da se prilikom pisanja sažetka naučnih radova na engleskom jeziku treba držati konvencija za pisanje sažetaka koje primenjuju anglofoni autori, preporučuje se da se studentima pri uvežbavanju pisanja sažetka naučnih radova u okviru nastave engleskog jezika za potrebe struke na masterskim akademskim studijama najpre predoče gorenavedeni stavovi u vezi sa funkcijom sažetka i pruže osnovni podaci o svrsi i značaju uvežbavanja pisanja sažetka kao jednom od akademskih žanrova. Naime, pisanje sažetka naučnog članka u anglofonom akademskoj zajednici smatra se veštinom koja se može uvežbati i lako usvojiti zbog njegove prilično uniformne strukture, ali isto tako i vladajućeg stava da je akademsko pisanje u celini, za razliku od kreativnog pisanja, veština koja se uči i **može naučiti** sistematskom i preciznom obukom i uvežbavanjem, i nije samo proizvod autorove talentovanosti i inspiracije.⁴

2.1. Funkcije sažetka naučnog članka

Mada se u literaturi može naići i na stavove da je sažetak naučnog rada, zbog svoje kratke forme,⁵ vrsta akademskog podžanra (Salager-Meyer, 1990; Kaplan et al., 1994; Dos Santos, 1996; Stotesbury, 2003), neki od istraživača na ovom polju (Hyland, 2004) smatraju da sažetak treba posmatrati kao **jedinstveni žanr** u odnosu na druge žanrove. U prilog tome, isti autor navodi dve značajne funkcije koje sažeci imaju:

³ Razliku između dva tipa sažetka autorâ iz dve pisane kulture, Jakhontova objašnjava različitim stavovima njihovih autora, koristeći glagolsku imenicu *prodavanje* (eng. *selling*), kojom opisuju tip sažetka iz anglofone pisane kulture a *kazivanje* (eng. *telling*), za sažetke iz slovenske pisane kulture. Ova ukrajinska lingvistkinja poznata je i po tome što je upoređivanjem ove dve vrste sažetka izvela i zaključke o „slovenskom“ tipu akademskog sažetka. (Više informacija o tome u: Blagojević, 2014.)

⁴ O ovome videti u Blagojević, 2012.

⁵ Ovde mislimo na sažetke naučnih radova koji se objavljuju u časopisima i koji su obima između 100 i 150 reči, dok konferencijski sažeci mogu varirati po veličini, u zavisnosti od zahteva organizatora konferencije, pa mogu biti i do 500 reči.

1) Sažeci služe da ubede potencijalne čitaoce da autor članka poseduje profesionalni kredibilitet i može da govori o datoj temi kao njen vrsni poznavalac,
2) Sažeci vode čitaoce i upućuju ih na članke sa sličnom tematikom.

Tatjana Jakhontova (Yakhontova, 2002: 156–157) funkcije sažetka naučnog članka vidi na sledeći način:

- služi kao kratka verzija rada koja pruža najvažnije informacije,
- pomaže potencijalnoj čitalačkoj publici da odluči da li želi da pročita ceo članak ili ne,
- priprema čitaoca na čitanje celog članka ukazujući mu na to šta može očekivati, i
- služi kao referenca pošto je članak pročitano.

Po Batiji (Bhatia, 1993: 82), sažetak pruža informacije o tome: 1) šta je autor uradio, 2) kako je to uradio, 3) šta je autor utvrdio/pronašao, i 4) šta je na kraju autor zaključio.

Samim autorima naučnih radova ovladavanje veštinom pisanja sažetka je veoma važno, jer na osnovu sažetka urednik časopisa odlučuje da li da se upusti u razmatranje celog naučnog rada u nameri da proceni njegov kvalitet koji bi ga preporučio (ili, ne bi) za objavljivanje. To bi značilo da posedovanje ove jezičke veštine autorima naučnih tekstova posredno omogućava i ulazak u diskursnu zajednicu akademske discipline kojoj pripadaju (Pho, 2008: 231), dok studente, buduće stručnjake, priprema za taj ulazak.

3. Zašto uvesti pisanje sažetka u nastavu stranog jezika struke na masterskim studijama?

Pošto smo već naglasili značaj ovladavanja veštinom pisanja sažetka, ovde ćemo ukratko da sumiramo njen značaj za studente masterskih studija.

Veština pisanja sažetka naučnog članka korisna je ne samo onim studentima koji nameravaju da otpočnu svoju naučnu karijeru po završetku studija, već i svima ostalima koji za potrebe svog profesionalnog usavršavanja prate stručnu literaturu na engleskom jeziku, budući da je sažetak vrsta putokaza pri brzom traženju potrebnih informacija.

Nesumnjivo je da sticanje ove veštine pospešuje i intelektualni razvoj, zato što ona zahteva celokupno mentalno angažovanje pojedinca i intelektualni napor u smislu angažovanja perceptivnih i produktivnih sposobnosti. U ravni percepcije obavljaju se aktivnosti koje uključuju detaljnu analizu naučnog članka i utvrđuju i popisuju najvažnije činjenice iz svakog od njegovih strukturnih celina, odnosno, iz *Uvoda*, *Metoda*, *Diskusije* i *Rezultata*. Posle ovoga, utvrđene činjenice se prepisuju i sistematizuju, čime se stvara osnova za produktivnu fazu u ovladavanju veštinom pisanja sažetka, odnosno, u konstruisanju sažetka pomoću utvrđenih diskursnih koraka.

Uvežbavanje veštine pisanja sažetka pomaže organizovanju misli i razvija kritičnost uma, jer zahteva: 1) selektovanje relevantnog od redundantnog materijala, 2) traženje preciznih izraza, 3) kondenzovanje teksta, i 4) procenu logičnosti i koherentnosti sadržaja. Takođe je potrebno istaći da uvežbavanje pisanja sažetka naučnog rada direktno pomaže i ovladavanju pisanja rezimea, diskursne forme koja prati svaki naučni članak i koji se obično piše na jeziku na kojem je i sam članak.⁶ Studentima treba objasniti da između sažetka (apstrakta) i rezimea postoji velika podudarnost, s tim što je sažetak često dva ili tri puta kraći od rezimea i što je njegova uloga da **najavi** čitaocu šta može da očekuje u članku koji sledi, a uloga rezimea je da čitaocu pruži prikaz onoga **što je predstavljeno** u radu (Rizzardi, 1989: 37).

I na kraju, možemo primetiti da nastava stranog jezika struke, posebno nastava stranog jezika za akademske potrebe, koja u svoj program uključuje uvežbavanje pisanja sažetka na engleskom jeziku, može uspešno nadomestiti neke propuste visokoškolskog obrazovanja kod nas koje je često lišeno korisnih kurseva iz akademskog pisanja. Upoznavanje sa sažetkom naučnog rada na engleskom jeziku može podstaći studente da obrate pažnju na ovaj žanr i u okviru srpskog akademskog diskursa i da postanu svesni funkcije i značaja koju on ima za akademsko pisanje.

4. Najčešći modeli sažetka naučnog rada

Mada se kod sažetaka iz društvenih i prirodnih nauka mogu uočiti izvesne varijacije, njihova struktura je prilično ujednačena, jer svi oni, u suštini, imaju istu funkciju – da predstavljaju „srž članka na precizan i maksimalno efikasan način“ (Ventola, 1994: 333). Iz tog razloga sažeci naučnih članaka ispoljavaju veliki stepen jednoobraznosti, što, svakako, olakšava sticanje diskursne kompetencije kada je ovaj žanr u pitanju.

Kreiranje sažetka naučnog rada odvija se po modelu koji se najčešće realizuje kroz četiri do pet faza, što je uslovljeno dužinom samog sažetka, a za koje ćemo koristiti naziv – *diskursni koraci*.

U literaturi postoje predlozi nekoliko modela sažetka, od kojih su najpoznatiji Batijin model (Bhatia, 1994), Hajlendov model (Hyland, 2000), i Dos Santosov model (Dos Santos, 1996).⁷

Svi ovi modeli su veoma slični, što još jednom potvrđuje strukturnu uniformnost sažetka. Tako, npr. prvi od ovih modela, *Batijin model* (Bhatia, 1994),

⁶ O pisanju rezimea naučnog rada videti Blagojević i Kulić (2013) i Blagojević (2013).

⁷ Sva tri modela biće ovde ukratko prikazana da bi nastavnici stranog jezika odabrali onaj za koji smatraju da će najbolje odgovarati naučnoj disciplini kojoj njihovi studenti pripadaju. Sama autorka ovog rada koristi Hajlendov model (Hyland, 2000) jer on, po njenoj proceni, najbolje odgovara dvema akademskim disciplinama koje njeni studenti izučavaju, pedagogiji i sociologiji.

koji su prihvatili mnogi lingvisti (npr. Swales, 1990; Salager-Meyer, 1992; Dos Santos, 1996), sastoji se od četiri diskursna koraka⁸: 1. Uvođenje svrhe rada, 2. Opis metodologije, 3. Sumiranje rezultata, i 4. Predstavljanje/Davanje zaključka.

S druge strane, u *Hajlendovom modelu* (Hyland, 2000: 67) može se identifikovati pet diskursnih koraka:

- 1) *Uvod*, koji daje kontekst članka koji sledi, predstavlja motive istraživanja, odnosno, diskusiju.
- 2) *Cilj*, koji ukazuje na cilj rada, teze ili hipoteze, i skicira namere autora.
- 3) *Metod*, koji pruža informacije o primenjenom metodu, postupcima, pretpostavkama, pristupu, podacima, itd.
- 4) *Rezultat*, koji predstavlja glavne nalaze, rezultate, argumente, ili ono što je postignuto u istraživanju.
- 5) *Zaključak*, koji interpretira (tumači) ili proširuje rezultate iznad opsega rada, tj. generalizuje ih, izvodi zaključke, ukazuje na moguću primenu dobijenih rezultata, ili na implikacije za sprovođenje sličnih istraživanja.

I model sažetka koji predlaže Mauro B. dos Santos (Dos Santos, 1996) ima isti broj diskursnih koraka kao i prethodni, Hajlendov (pet),⁹ s tim što se u nazivu svakog diskursnog koraka predstavlja i diskursna radnja koju on sadrži:

- 1) *Označavanje istraživačkog polja*
- 2) *Predstavljanje istraživanja*
- 3) *Opis metodologije korišćene u istraživanju*
- 4) *Sumiranje rezultata istraživanja*
- 5) *Diskusija*.

Pošto nastavnik stranog jezika odabere jedan od odgovarajućih modela, može otpočeti sa nastavnim aktivnostima čiji će ishod biti sticanje veštine pisanja sažetka, odnosno, sticanje diskursne kompetencije iz te oblasti.

5. Nastavne aktivnosti kod uvežbavanja pisanja sažetka

Nastavne aktivnosti koje se primenjuju pri podučavanju pisanja sažetka mogu se podvesti pod tzv. 'vođeno pisanje' jer nastavnik daje instrukcije studentima tokom čitavog procesa pisanja. Ovaj proces se može podeliti u

⁸ Nazive ovih diskursnih koraka studentima treba predstaviti na engleskom jeziku: 1) *Introducing the purpose*, 2) *Describing the methodology*, 3) *Summarizing the results*, 4) *Presenting the conclusions*.

⁹ Kao i u prethodnom slučaju, nazive diskursnih koraka studentima treba predstaviti na engleskom jeziku: 1) *Situating the research (e.g., by stating current knowledge in the field or a research problem)*, 2) *Presenting the research (e.g., by indicating its main purpose or main features)*, 3) *Describing its methodology*, 4) *Summarizing the results*, 5) *Discussing the research (by drawing conclusions and/or giving recommendations)*.

nekoliko faza, od kojih se prva sastoji od pripremnih aktivnosti, a to je faza pre pisanja sažetka, druga se odnosi na sâm čin pisanja sažetka, dok se treća faza odnosi na vrednovanje napisanog sažetka, najpre kroz studentsku samoevaluaciju, a zatim putem stručne evaluacije koju vrši nastavnik.

5.1. Faza pre pisanja sažetka

Ova faza se ostvaruje kroz nekoliko postupaka koji slede jedan drugi, te predlažemo da predmetni nastavnik podstiče i ohrabruje studente u sledećim aktivnostima:

- da analiziraju strukturu nekoliko primera sažetaka pomoću utvrđivanja diskursnih koraka,
- da usmere svoju pažnju na tipične izraze unutar svakog diskursnog koraka,
- da obrate pažnju na diskursne markere kojima se povezuju rečenice u sažetku,
- da steknu uvid u celokupnu koherentnost sažetka.

Prilikom analize strukture sažetka anglofonih autora, studenti će moći da uvide njihove tekstualne i lingvističke karakteristike. Jakhontova (Yakhontova, 2003: 129) u svom fakultetskom udžbeniku koji se bavi akademskim pisanjem, navodi sledeće karakteristike sažetka:

- da se sažeci sastoje od jednog pasusa;
- da sadrže 4 do 10 rečenica;
- da se u sažecima izbegava korišćenje prvog lica jednine, kao i da se koriste bezlične aktivne konstrukcije (npr. „This research shows ...“), ili trpno stanje (npr. „The data were analyzed ...“);
- da se retko koriste odrečne rečenice;
- da se koristi metatekst (npr. „This paper investigates ...“);
- da se izbegava korišćenje akronima, skraćenica i simbola (izuzev ako u samom sažetku nisu definisani);
- da se ne koriste brojevi da bi se njima navelo ili referiralo na nešto iz teksta članka.

U ovoj fazi pisanja sažetka potrebno je ukazati i na izraze koji su tipični za svaki diskursni korak, kao što su sledeći: **Uvod:** *It is a well-known fact, ...; A great number of previous investigations;* **Cilj:** *This paper aims at/ describes/ explores/ discusses...;* **Metod:** *The procedure applied...; The data collecting;* **Rezultat:** *The obtained results indicate...; The results can be interpreted;* **Zaključak:** *It can be concluded...; Further implications could refer to ...*), itd.

Nakon analize sažetaka, sledi pažljivo iščitavanje i analiza strukture kraćih naučnih članaka iz kojih je nastavnik izostavio sažetke da bi pažnju studenata usmerio na utvrđivanje važnih informacija iz svake strukturne celine teksta (*Uvoda, Obrazloženja problematike, Metodologije, Rezultata istraživanja,*

Diskusije i Zaključka). Te informacije treba obeležiti podvlačenjem, što čini pripremu za kreiranje sažetka na osnovu već napisanog naučnog članka. Faza koja sledi jeste sastavljanje samog sažetka.

5.2. Faza pisanja sažetka

U ovoj fazi nastavnik podstiče studente da rečenice koje su podvukli u originalnom tekstu rada, najpre, prepisu ili parafriziraju, a zatim rasporede po priloženom modelu, te se time postavlja 'kostur' budućeg sažetka. Izolovane rečenice, potom, treba povezati pomoću odgovarajućih diskursnih markera da bi se u sažetku ostvarili principi kohezije i koherencije.

Takođe, potrebno je studente uputiti u načine kako da postignu što veću konciznost u sažetku, kao što su korišćenje sadašnjeg i prošlog participa, brisanje relativnih klauza, povezivanje rečenica pomoću zavisnih konjunkata (*because, since, so that ...*, itd.), a sve to studentima pomaže i u sticanju znanja u oblasti engleske sintakse.

Prvu verziju sažetka treba pregledati, dopuniti inkorporiranjem izraza koji su tipični za svaki diskursni korak, a ukoliko je potrebno, i gramatički korigovati. U ovom delu/fazi pisanja sažetka, potrebno je studentima skrenuti pažnju da se od glagolskih vremena najčešće koristi obično sadašnje vreme (eng. *Simple Present Tense*) kada se opisuje metod, izlažu činjenice, vrše poređenja i predstavljaju rezultati, a kada se upućuje na autorove eksperimente, opservacije, promišljanja i sl., češće se upotrebljava obično prošlo vreme (eng. *Simple Past Tense*). Sledi završna verzija sažetka, nakon čega je potrebno izvršiti njegovu evaluaciju.

5.3. Faza evaluacije napisanog sažetka

Ova faza bi trebalo da ima dve podfaze, od kojih bi se prva odnosila na samoevaluaciju studenata, odnosno samoprocenu i vrednovanje sopstvenog proizvoda uz podsticanje studentske samokritičnosti, dok bi se druga podfaza odnosila na vrednovanje napisanog sažetka predmetnog nastavnika.

Odmah po završetku pisanja sažetka, studentima je potrebno omogućiti da međusobno uporede svoje 'proizvode' i komentarišu ih. Nakon toga, nastavnik treba da ponudi studentima originalno napisan sažetak (koji je u prethodnoj fazi bio izostavljen iz naučnog članka), i tako im omogući da svoje sažetke upoređuju sa izvornim/autentičnim sažetkom.

Na kraju ove faze treba organizovati razgovor sa studentima gde će oni diskutovati o problemima sa kojima se suočavaju tokom pisanja sažetka, što nastavniku može pružiti dobar uvid u sprovedeni postupak i dati mu povratne informacije koje mogu biti od koristi u sprovođenju narednih aktivnosti vezanih za uvežbavanje pisanja sažetka.

Faza koja sledi je vrednovanje napisanog sažetka koju vrši sâm nastavnik. Kod ovog vrednovanja, trebalo bi uzeti u obzir sledeće elemente:

- a) Zastupljenost svih diskursnih koraka iz modela sažetka;

- b) Zastupljenost relevantnih činjenica u okviru svakog koraka;
- c) Logička povezanost između rečenica u sažetku;
- d) Opšti efekat koherentnosti sažetka;
- e) Step en informativnosti sadržaja.

Možemo preporučiti da se navedeni elementi studentima predoče pre nego što oni pristupe pisanju, jer bi se na taj način još više podstakla njihova usredsređenost na zahteve koje nameće dobro napisani sažetak.

1. Primer analize strukture sažetka sa anglofonog govornog područja

Čak i nasumice izabran sažetak iz zbornika radova autora sa anglofonog područja može da posluži kao model za pisanje sažetka¹⁰:

1) **Uvod** – Uspostavlja se kontekst članka i navode se razlozi koji su doveli do istraživanja ili razmatranja.

Children's development has been demonstrated to be an important factor in later life outcomes. Studies have also shown that income and parenting style, engagement and relationships are important predictors of the level of cognitive skills at earlier stages of life.

2) **Cilj** – Predstavlja se cilj, teze ili hipoteze, ili kratko ukazuje na namere autora.

This paper aims at estimating the effect that socio-economic conditions and parental involvement have on the scores obtained by Chilean children aged between 36 and 60 months in the Spanish version of Peabody Picture and Vocabulary test.

3) **Metod** – Pružaju se informacije o vrsti metoda, pristupa, o postupcima, pretpostavkama, podacima, itd.

Using data from the First Longitudinal Survey of Early Childhood (ELPI in Spanish), this study implements regression models to estimate these effects also controlling for parents' and children's characteristics as well as geographical location of the household.

4) **Rezultat** – Predstavljaju se rezultati, argumenti, ili ono što je postignuto u istraživanju.

Results show that parental involvement which is a threefold indicator composed by positive parenting, parental stimulation and ineffective parenting, does make a significant difference, where positive parenting and parental stimulation are positively associated with the cognitive development scores, while ineffective parenting is negatively associated with the scores. On the other

---

¹⁰ Ovaj apstrakt, čije je autor Ana Moralz, sa Univerziteta u Mančesteru, Velika Britanija, nosi naziv: „The Effects of Socio-Economic Background and Parental Involvement on Children's Early Cognitive Development“ i preuzet je iz ‘Book of abstracts from XVIII ISA WORLD CONGRESS OF SOCIOLOGY FACING AN UNIQVAL WORLD: CHALLENGES FOR GLOBAL SOCIOLOGY’, Yakohama, 13–19 July 2014.

hand, results show that cognitive development scores are significantly higher for children living in the wealthiest households with respect to those in the poorest ones. Furthermore income can moderate the effect of parental involvement, where a high level of positive parenting has a stronger positive impact on poor children, while the negative impact of ineffective parenting is stronger on children from the higher quintiles, and finally, parental stimulation has a stronger impact on the wealthier children.

5) **Zaključak** – Interpretiraju se ili proširuju rezultati iznad opsega rada, izvode se zaključci, ukazuje se na moguću primenu, pedagoške implikacije ili implementacije rezultata.

From these results, it is possible to assert that parental involvement has the potential to contribute to reduce the gap in the cognitive skills achieved by children according to the level of income of the households they live in, which can be of particular relevance for reducing the inequality-related gap in later life outcomes.

Na datom primeru sažetka izvršeno je raščlanjivanje na segmente, tj. diskursne korake po ranije navedenom modelu, a u svakom od segmenata podvučeni su karakteristični, klišeizirani, izrazi. Na ovaj način pokušali smo da demonstriramo uniformnu strukturu sažetaka naučnih radova engleskih autora, što je činjenica koja značajno olakšava uvežbavanje pisanja ove vrste sažetka kao nastavne jedinice u engleskom jeziku za akademske potrebe i motiviše studente da ovom veštinom brže ovladaju.

6. Zaključak

Pisanje sažetka naučnoistraživačkog članka na engleskom jeziku u okviru predmeta Engleski jezik na masterskim akademskim studijama može biti od dvostruke koristi studentima koji pohađaju tu nastavu, naravno, ukoliko su nastavne aktivnosti pravilno i precizno vođene. Pored toga što ova vrsta aktivnosti unapređuje opštu jezičku kompetenciju studenata, ona im omogućava da steknu uvid u odlike pisanog akademskog, odnosno, naučnog diskursa, čime doprinosi i razvoju njihove diskursne kompetencije. Takođe, ovim se može pospešiti i razvoj kritičkog razmišljanja, što potpomaže intelektualnom napredovanju studenata.

I na kraju, treba istaći da se veštinom pisanja sažetka naučnog rada svakako može ovladati i samostalno, pomoću detaljnog i brižljivog proučavanja već napisanih sažetaka u časopisima i zbornicima radova koji bi služili kao model za pisanje sopstvenog sažetka. Međutim, ovaj put se može značajno skratiti, a i kvalitet sažetaka poboljšati, ukoliko se aktivnost pisanja sažetka organizuje kao nastavna jedinica u silabusu engleskog jezika za akademske potrebe, a isto tako i za potrebe struke na univerzitetskom nivou.

Literatura

- Berkenkotter, C. & Huckin, T. N. (1995). *Genre Knowledge in Disciplinary Communication: Cognition/ Culture/ Power*. Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum Associates
- Bhatia, V. K. (1993). *Analyzing genre: language use in professional settings*. London: Longman Publishing.
- Blagojević, S. (2012). *O engleskom i srpskom akademskom pisanju*. Filozofski fakultet, Niš.
- Blagojević, S. (2013). Novi akcenti u nastavi engleskog jezika za akademske potrebe na masterskim studijama. U N. Silaški, & T. Đurović (ur.), *Aktuelne teme engleskog jezika nauke i struke u Srbiji*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 247–258.
- Blagojević, S. i D. Kulić. (2013). *Strani jezik na tercijarnom stepenu obrazovanja – teme iz nastave i učenja*. Filozofski fakultet, Niš.
- Blagojević, S. (2014). „Konferencijski sažeci autora sa anglofonog i srpskog govornog područja – kontrastivna analiza“, *Zbornik Engleski jezik i i anglofone književnosti u teoriji i praksi*. Zbornik u čast Draginje Pervaz, Filozofski fakultet Novi Sad, str. 65–80.
- Busa, M. G. (2011). „The Use of Metadiscourse in Abstracts: A Comparison between Economics and Psychology Abstracts“ in *Dialogue within Discourse Communities*, ed. By Bamford, Julia / Bondi, Marina, pp. 31–48.
- Canale, M. & M. Swain. (1980). „Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing“, *Applied Linguistics*, 1, 1–47.
- Dos Santos, M. B. (1996). The textual organization of research paper abstracts in applied linguistics. – *Text* 16, 4, 481–499.
- Hyland, K. (2000). *Disciplinary Discourses: Social interactions in academic writing*. – London: Longman.
- Hyland, K. (2002). *Teaching and researching writing*. Harlow England: Pearson Education.
- Hyland, K. (2004). *Disciplinary Discourses: Social interaction in academic genres*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Kaplan, R. et al. (1994). *On abstract writing*. – *Text* 14, 3, 401–426.
- Pho, P. D. (2008). „Research article abstracts in applied linguistics and educational technology: A study of linguistic realizations of rhetorical structure and authorial stance“, *Discourse Studies*, 10 (2), 231–250.
- Rizzardi, M. C. (1989). „Teaching Writing Skills: From Aim to Assesement“, *Modern English Teacher*, vol. 17, 27–35.
- Sáez, F. T. & Martín, J. L. (2005). „Discourse Competence. Dealing with Texts in the EFL Classroom“, *TEFL in Secondary Education*. Granada: EDITORIAL Univesidad de Granada.
- Salager-Meyer, F. (1990). Discoursal flaws in medical English abstracts: A genre analysis per research and text type. – *Text* 10, 4, 365–384.

- Stotesbury, H. (2003). „Evaluation in research article abstracts in the narrative and hard sciences“ – *JEAP* (special issue on *Evaluation in academic discourse*, M. Bondi and A. Mauranen, eds.), 2, 4, 327–342.
- Swales, J. M. (1990). *Genre Analysis. English in academic and research settings*. – Cambridge: Cambridge University Press.
- Ventola, E. (1994). „Abstracts as an object of linguistic study“ in S Čmejrková, F Daneš & E Havlová (eds), *Writing vs speaking: language, text, discourse, communication*. Tübingen Beiträge zur Linguistik, vol. 392, Gunter Narr Verlag, Tübingen, 333–352.
- Yakhontova, T. (2002). „'Selling' or 'Telling'? The Issue of Cultural Variation in Research Genres“. Flowerdew, ed. *Academic Discourse*. London: Longman, pp. 153–156.
- Yakhontova, T. (2003). *English Academic Writing for Students and Researchers*. – L'viv: Ivan Franko National University of L'viv Press. PAIS, 2003.

Savka N. Blagojević

TEACHING STUDENTS HOW TO WRITE RESEARCH ARTICLE ABSTRACTS WITHIN ENGLISH FOR ACADEMIC PURPOSES COURSES

Summary

The author of the paper advocates the importance of teaching university students how to write abstracts of research articles and to develop their abstract writing skills. Writing abstracts should be introduced into the ESP syllabus at the university level, since this activity offers multiple benefits to university students, especially to those attending master studies. Firstly, it can enhance students' discourse competence by developing their writing skills and by giving them insight into academic discourse. Secondly, it can improve their language knowledge through syntax operations required for abstract design. Thirdly, it can help students develop critical thinking while selecting important from redundant information. These goals can be achieved only through systematic and well-planned teaching activities realized by means of so-called „guided writing“ and conducted through three teaching phases: pre-writing activities, that comprise both abstract and research paper analysis, abstract writing, which takes place according to the specific abstract writing model, and finally, the evaluation of students' abstracts. The last phase includes both peer-evaluation and the evaluation made by the teacher, according to carefully chosen assessment parameters. It can be also added that acquiring abstract writing skills easily leads to acquiring summary writing skills too, due to a great similarity between the two academic forms of writing. Both types of skills contribute to students' discourse competence, important for their future professional careers.